

Wárágà tisìle Èbéré i dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà tisìle Èbéré i dré dhi 'i. A nǐ dhya wárágà kònìdhi ni tisìlepi dhi ngalè àdhi 'i ya dhi ko. Dì, à ni kitswá nòá dhi, à adré tisìá móndyá Yésu ni ka'ìbhá gò, ì dré adrézó kizà nya dhi i dré. A adré dì tisìá àyi nda ki kodzózó, ì kàdréro àyi ki totó tātā àyi ki tà ka'ìka'ì na. A adré kpà tadhá àyi dré ngádra 'á dhi, Yésu Krísto dhya àyi ki tidrìlépi kitswálé tíí dhi 'i.

A lanzí wárágà kònìdhi 'a be rì. Alo ni, à adré Krísto ni tà kàdrì lavulé dhi ni tadhá (1:1-10:18). A adré tadhá dhi, akódhi Giká ni Mvágó adrélépi Giká ni tándi ni lídrì tadhá kyá í rú dhi 'i. Akódhi kàdrì pròfétà ki lavú, ángeló ki lavú, Mósè ni lavú, ìndì Yòsúwà ni lavú. Akódhi kòwánà kàdrì tà tídhí Giká dré bhàle ru yìzo móndí ìbe dhi ni tà sè dhi 'i. Dì akódhi kàdrì kòwánà tà àku ru yìzo dhi àdhya ki lavú. Akódhi ni lídrì fèle mòbòmà ro ngbà 'í vésè àlo dhi kókpà kàdrì, mòbòmà atú fèle vésè be bí dhi ki lavú. Dì akódhi ni kàrí kutúlépi dhi sè dhi, temvé àma ki togó tàkonzì lésè kitswálé tíí, àma ki tidrízó.

Rì ni, à adré móndyá ka'ìbhá dhi ki kodzó, ì kàdréro tròle àyi ki tà ka'ìka'ì rú (10:19-13:19). A adré tà ka'ìka'ì móndyá Giká àdhya atú dhi ì dré tadhálé dhi ki tà tadhá. A adré kpà Giká adré àma ki lotó áyi ànzi i tíni dhi ni tà tadhá. A adré kpà tàá dhi, mà kàdré àma ki mǐ bha Yésu dri,

adrézó àma ki kisi ànyi Giká làga akódhi sè, ìndì àma ki tà ka'ika'í sè.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Krísto, Giká ni Mvágó adrélépi Giká ni tándi ni lídrì tadhá í rú dhi 'i (1:1-3)
- 2) Krísto kàdrì ángéló ki lavú (1:4-2:18)
- 3) Krísto kàdrì Mósè ni lavú, ìndì Yósúwà ni lavú (3:1-4:13)
- 4) Krísto kòwánà kàdrì kòwánà atú dhi ki lavúlépi dhi 'i (4:14-7:28)
- 5) Tà tídhí ru yìzo Krísto sè dhi kàdrì, tà àku ru yìzo dhi ni lavú (8:1-9:22)
- 6) Krísto ni lídrì fèle mòbòmà ro dhi kàdrì, mòbòmà atú fèle dhi ki lavú (9:23-10:18)
- 7) Ama ki kisi ànyi Giká làga dhi (10:19-39)
- 8) Tà ka'ika'í (11:1-40)
- 9) Giká ni ànzi ki lotoma (12:1-13)
- 10) Tà tàle mónnyá ka'ìbhá ki kodzózó dhi i (12:14-13:19)
- 11) Kúlí kùdù (13:20-25)

Giká longó áyi kúlí áyi Mvágó tí

¹ Atú dhi, Giká longó tá áyi kúlí àma ki tábhí i dré áyi pròfétà i tí, lókyá twátwa i sè ìndì láti twátwa i sè. ² Di, lókyá kùdù kònìdhi sè dhi, longó áyi kúlí àma dré áyi tándi ni Mvágó tí. Akódhi nda dhya Giká dré tá 'òle ngá títi dhi ki bha dhi 'i, ìndì dhya dré bhàle kitswálé tà títi í dré lazilé tàylé ro dhi ki kisi dhi 'i. ³ Akódhi nda adré lagulé Giká ni tándi ni mìlanzìlanzì sè. Adré kpà Giká ni tándi ni lídrì 'o adrélé nòle kyá

í rú. Adré ngá tíí dhi ki 'o adréle ru totó àyi ki àrà i 'ásè àyi kúlí rinyi ró dhi sè. Akódhi dré mónyá bvò dri dhi ki temvézó àyi ki tàkonzì lésè dhi àmvolésè dhi, dré mbàzo lírílé Giká múrúngú dhi ni dríágó lésè bhù na.*

Giká ni Mváagó kàdrì ángéló ki lavú

⁴ Di Giká ni Mváagó nda atsá kàdrì ángéló tíí dhi ki lavú byá, ngóró rú Giká dré fèle drá dhi dré kpà adréle kàdrì ángéló kya ki lavú byá dhi tíni. ⁵ Tàko ko, Giká tà tá tàdzí tà ángéló dré ngóró dré tàle àyi Mvá dré dhi tíni ko. Tà tá àyi Mvá nda dré dhi:

«Mí áma Mváagó 'i.
Ándrò dhi, má ti mí ma.»†
Tà kpà dhi:

«Má ni mána adré akódhi ni Atá ro.
Akódhi ni ína adré áma Mvá ro.»‡

⁶ Kòdhi íbe dhi, lókyá Giká dré tá adrérà'a àyi Mvá kàyo nda ni amù bvò dri dhi 'á dhi, tà dhi:
«Lè ángéló tíí Giká àdhya ì kòbhà akódhi ni lindrì.»§

⁷ Kàdré ángéló ki tà sè dhi, Giká tà dhi:
«Akódhi adré àyi ángéló ki amù lyá tíni.

Adré àyi màràbà nda ki amù àtsí làdra tíni.»*

⁸ Di, kàdré ína akódhi ni Mvá ni tà sè dhi, tà dhi:
«Á! Giká, ámi lírìrà adrézó òpì nya dhi ni adré kóná vésè kólyá.

---

* **1:3** 1:3 Opí kàdrì ni dríágó lésè dhi, àrà adréle fèle mómí dré akódhi ni lindrì tadházó dhi 'i. † **1:5** 1:5 A kònò Longó i 2:7. ‡ **1:5** 1:5 A kònò 2 Sàmùwélé 7:14. § **1:6** 1:6 A kònò Dùtèrònómè 32:43. * **1:7** 1:7 A kònò Longó i 104:4.

Mí ni adré òpì nya kùtù fa adrélépi ámi tà gyăgya tadhá dhi sè.

⁹ Mí lè mína tà gyăgya kòdhya gò, tà kònzi gàzo gàgà.

Di ásà dhi, Gìká, ámi Gìká zì mi adrélé kàdrì ámi arúpi ki lavú gò,

dò kólénzé àdhya ni dàzo mí dri.»†

¹⁰ Akódhi tà kpà àyi Mvá nda ni tà sè dhi:

«Mírì, ngá títi dhi ki kidhoma 'á dhi, mí bhà tá bvò ni pá mi.

Mí bhà tá kpà bhù i ámi tàndi ni drígá sè.

¹¹ Ngá nda ki dra akilé títi, di, mí ni mína ngbú adré be.

Ɔ ni akù kítá i tìni.

¹² Mí ni àyi ki kopá kánzò tìni.

Ɔ ni ru ladzá kítá àku dhi i tìni.

Di, mí ni mína ngbú adré ngóro mí dré adrélé dhi tìni.

Ámi kóná kitswá kpà tàdzí akilé ko.»‡

¹³ Gìká tà kpà tàdzí tà ángéló àlo dré kònìni ko:

«Mí alì lírìlé áma dríágó lésè,

tsàle lókyá má dré dra ámi kàribhá ki bhàzo adrélé ámi pá zàle dhi 'á.»§

¹⁴ Ángéló títi dhi i ngbà 'í tírí adrébhá Gìká ni àzì 'o dhi 'i. Akódhi adré àyi ki amù mónnyá dra lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisúbhá dhi ki ledé.

2

Tà kàdrì adrézó móndí ki tídrí dhi

† **1:9** 1:9 A kònò Longó i 45:7-8. ‡ **1:12** 1:12 A kònò Longó i 102:26-28. § **1:13** 1:13 A kònò Longó i 110:1.

¹ Di àsà dhi, lè mà kàdré véle tròle tà mà dré yìle dhi i rú wáláká ni ni lavú, mà kòkìtswáró vwàle tà nda i rúsè ko dhi bvó. ² Tàko ko, Gìkà 'o tá kúlí atú í dré tá longólé ángéló i tí dhi i adrélé ru totó tātā. Di dhya ángùdhi kúlí nda ki gàlepi 'òle dhi kisú tá ína tà òle í dri kitswálépi áyi tàkonzì sè dhi. ³ Kàdré kònìni dhi, mà ni di àmakya lapá tàbvó tàma sílésè ngínìngìni ró, mà kàdré tà kàdrì adrézó móndí ki tidrí ándrò kòdhi ni no tà tàko ró dhi? Mírì Yésu ni tàndì longó tá rè zyà tà nda nì gò, móndyá akódhi ni yibhá dhi ì dré tadházóá àma dré dhi, tà nda tà bàti 'i káyà dhi. ⁴ Gìkà tadhá kpà ngádra 'á dhi, tà nda tà bàti 'i, tà twátwa líndrìga ró dré 'òle móndí i kòfalé dhi i sè, ìndì rìnyí twátwa Tírì Lólo àdhya dré lanzíle móndí i dré ngóro dré lèle 'òle dhi tíni dhi i sè.

Yésu atsá móndí ro áyi adrúpi ki tidrí

⁵ Di, kàdré ángéló ki tà sè dhi, Gìkà bhà bvò adrélépi alìle mà dré adrézó tà ni ni ta dhi adrélé àyi ki pá zàle ko. ⁶ Be ró dhi, à tisì tà Gìkà ni Kúlí na kònìni:

«Á! Gìkà, móndí tá ína àdhi 'i, mí dré adrézó akódhi ni tà kisù dhi?

Móndí ni mvá tá ína àdhi 'i, mí dré adrézó akódhi ni tà no dhi?

⁷ Mí bhà akódhi adrélé lókyá tsà sè ángéló i zàle. Mí bhà kpà akódhi ni mǐ lanzìle, líndrì fèzo drá.

⁸ Mí bhà kpà tà títi dhi i adrélé akódhi ni pá zàle.»*

* 2:8 2:8 A kònò Longó i 8:5-7.

Gìká kòbhà tà tíí dhi ì mómí ní pá zàle kònìni dhi, tayí tà àlo dré bhàle akódhi ní pá zàle ko dhi ko. Di, nyànomvá dhi, mà nò rè tà tíí dhi ì adrérà'a akódhi ní pá zàle dhi ko. ⁹ Di, mà adré Yésu ní no kòdhyà. Tàko ko, Gìká bhà tá akódhi nda adréle lókyá tsà sè ángéló ì zàle, kitswálé Gìká ní togó tani sè dhi, kòdràró mómíyá tíí dhi kí tà sè be dhi bvó. Di nyànomvá dhi, Gìká bhà akódhi ní mǐ lanzìle, lindrì fèzo drá, dré tá kizà ka'ìle nyàle gò dràzo dhi sè.

¹⁰ Tàko ko, adré tá làá dhi, Gìká ngá tíí dhi ì dré adrézó ásà adréle kpà drá dhi, kò'o Yésu ní tà kitswálé tíí kizà dré nyàle dhi sè, kitswázó ànzì zyandre dhi kí adrì áyì mǐlanzìlanzì kisé dhi bvó. Àngyá ko, Yésu nda dhya láti nzilepi àyì dré lídrì kisézó dhi 'i.

¹¹ Di Yésu adrélepi mómí kí 'o atsálé lólo nda, túmání mómíyá dré 'òle atsálé lólo dhi íbe dhi kí Atá àlo kwákwá. Ásà dhi, akódhi adré àyì kí zì áyì adrúpi ì ró kanyò àko. ¹² Tàko ko, tà dhi:

«Á! Gìká, má ní ámì tà longó áma adrúpi ì dré. Má ní ámì rú bha kùle àyì ru kimóbhá nda ì kòfalé.»†

¹³ Tà kpà dhi:

«Má ní áma tà ka'ika'í bha Gìká léna.»

Tà kókpà dhi:

«Ma kònìdhi, túmání ànzì Gìká dré afèle má dré dhi íbe.»‡

¹⁴ Di ànzì nda ì dré adréle rúbhá íbe ìndì kàrí íbe dhi sè dhi, Yésu ní tàndì atsá tá kpà mómí ro àyì tíni. 'O tá kònìni, kitswálé áyì dràma sè dhi, í

† **2:12** 2:12 A kònò Longó ì 22:23. ‡ **2:13** 2:13 A kònò Èsáyà 8:17-18.

kòpfuró Dzáborò adrélépi tá rinyí dràdrà àdhya íbe dhi ni tà, ¹⁵ ìndì í kòtrìró mónnyá tíí adrèbhá tá àyi ki lókyá wáyi sè màràbà i ró dràdrà ròma sè dhi i be dhi bvó.

¹⁶ Tà bàti ró dhi, akódhi atsá ángéló ki ledé kòdhya ko. Be ró dhi, atsá ína Abàramà ni ànzì ki ledé kòdhya. ¹⁷ Àsà dhi, adrè tá leà dhi, akódhi kàtsá àyi adrúpi i tíni tà tíí i sè, kàtsáró àyi ki kòwánà kàdrì kitswálépi àyi ki kizà bha ìndì kitswálépi adrélé ka'ìle dhi ró Gìká kandrá, kò'oró tà tíí dhi i móndí ki tàkonzì trizo be dhi bvó. ¹⁸ Tàko ko, akódhi ni tàndì nya tá kizà, tà dré tá adrérà'a àyi tabhì dhi 'á. Àsà dhi, a ni kitswá mónnyá tà dré adrélé tabhìle dhi ki ledé bwà.

3

Yésu kàdrì Mósè ni lavú

¹ Dì áma adrúpi Gìká dré azilé adrélé mónnyá lólo ína i ró ni i, mì kisù rè Yésu nda ni tà ká. Akódhi, àpóstolò ìndì kòwánà kàdrì mà dré ka'ìle bàti gò, adrézó tà ni ni longó dhi 'i. ² Akódhi 'o tá tà tíí Gìká àyi zìlepi dhi dré bhàle í drígá dhi i, ngóro Mósè dré kpà tà tíí Gìká ni dzó na bhàle í drígá dhi ki 'òle dhi tíni. ³ Dì, Yésu kitswá ína lindrì kàdrì sè Mósè ni lavú, ngóro dhya adrélépi dzó si dhi dré adrélé lindrì íbe kàdrì, dzó sìle nda àdhya ni lavú dhi tíni. ⁴ Tàko ko, dzó tíí dhi i dré dhi, dhya àyi ki sibhá dhi i be. Dì, dhya ngá tíí dhi ki sìlepi dhi, Gìká 'i. ⁵ Mósè àdhya ró dhi, kitswá tá Gìká dré ka'ìle ngóro màràbà í dré bhàle àyi dzó na dhi ró gò, dré tà Gìká dré

lèle tàle lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi ki longózó.
 6 Di, Krísto àdhya ró dhi, kitswá ína Gìká dré ka'ìle ngóró áyi Mvágó í dré bhàle áyi dzó drìle dhi ró. Ama Gìká ni dzó nda 'i, mà kàdré tròle tà mà dré ka'ìle bàti gò, adrézó mǐ bha ásà, ìndì adrézó drǐ bha kuru ásà dhi rú dhi.

Ama ki togó 'òma tombálé ko dhi

7 Di ásà dhi, ngóró Tírí Lólo dré adrélé tàle Gìká ni Kúlí na dhi tǐni:

«Àndrò dhi, mǐ kòyi Gìká ni kúlí dhi,

8 mǐ kò'o àmi ki togó tombálé ko.

Mǐ kò'o ngóró àmi ki tábhí kya tǐni ko,

lókyá ì dré tá ligírà'a má rú, ìndì ì dré tá áma tabhǐrà'a duku na dhi 'á.

9 Kònàle dhi, ì tabhǐ tá ma, áma togó vwàvwà tabhizo,

tágba ì dré tá tà títí má dré 'òle dhi ki nòzo kóná nyadhi-rǐ dhi.

10 Ásà dhi, áma togó dré aswázó mónnyá lókyá nda 'á dhi ì rú.

Di má dré tàzoá dhi: «Ǽ adré ngbú àyi ki togó tayí adrélé vwàle má rúsè vwàvwà.

Ǽ nǐ kpà áma láti lebèle ko.»

11 Di má dré mòndrà sizo togóaswa dré, tàzoá dhi:

«Ayi nda ì kitswá tàdzí file àrà adrézó lovólé má be dhi léna ko!»*

12 Di áma adrúpi ì, mǐ kònò dóro, dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdréró togó kònzi, adrélépi Gìká lídrì ro dhi ni ka'ì ko gò, adrézó áyi alá akódhi rú dhi ìbe ko. 13 Be ró dhi, mǐ kàdré ru timbà àmi

* 3:11 3:11 A kònò Longó ì 95:7-11.

kòfalèsè àmi ki tà ka'ika'ì na kítú àlo àlo títi ì sè, àmi ki àlo kòtayíró ì tàkonzì dré litílé gò, àyi togó 'òzo tombálé Gìká rú dhi ko. Lè mì kàdré 'òá kònìni, à dré rè dhu adrérà'a kítú nda ni zi «Ándrò» dhi 'á. ¹⁴ Tàko ko, àma Krísto ni arúpi 'ì bàti, mà kàdré tròle gígí ro tà mà dré ka'ìle drìdrì dhi rú, tsàle byá àma ki lókyá ni kùdù na dhi. ¹⁵ Ngóro Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni: «Ándrò dhi, mì kòyi Gìká ni kúlí dhi, mì kò'o àmi ki togó tombálé, ngóro àmi ki tábhi ì dré tá 'òle ì dré ligíra'a Gìká rú dhi tíni ko.»†

¹⁶ Dì àyi Gìká ni kúlí yibhá gò, ì dré ligízó akódhi rú nda ì tá àdhibhá 'ì? Àyi nda ì tá zakó mónnyá títi Mósè dré tá adrìle apfòzo àyi ìbe Ezèpétò lésè dhi 'ì? ¹⁷ Dì Gìká ni togó aswá tá kóná nyadhi-rì dhi àdhibhá ì rú? Àyi nda ì tá zakó mónnyá tàkonzì 'obhá gò, ì dré ledhézó todràle duku na dhi 'ì? ¹⁸ Dì Gìká sì tá mònndrà àdhibhá ì dré tàzoá dhi, ì kitswá tàdzí file àrà adrézó lovólé í be dhi léna ko dhi? Àyi nda ì tá zakó mónnyá akódhi ni kúlí gabhá 'òle dhi 'ì? ¹⁹ Dì mà adrè nòá dhi, àyi nda ì kitswá tá file àrà adrézó lovólé nda léna ko, ì dré Gìká ni ka'ìle ko dhi sè.

4

Àrà adrézó lovólé Gìká be dhi

¹ Dì Gìká lazí tà tayílé àma dré, tàzoá dhi, mà ni kitswá file àrà adrézó lovólé í be dhi léna. Àsà dhi, mì kònò dóro, dhya àlo àmi kòfalé dhi

† 3:15 3:15 A kònò Longó ì 95:7-8.

kòtayíró lókyá fizo àrà nda léna dhi lapálé ko.
² Tàko ko, à longó Rúbí Tani àma dré yìlè, ngóró
 Ìsèrélè ànzì nda kya tìni. Dì, rúbí ì dré yìlè nda
 ledé tá ína àyi ko. Angyá ko, ì yi tá rúbí nda
 kisúlé tà ka'íkà'í sè ko. ³ Dì, àma rúbí nda ni
 ka'ìbhá dhi i, mà adré àmakya file àrà adrézó
 lovólé nda léna. Kàdré àrà nda ni tà sè dhi, Gìká
 tà dhi:

«Dì má sì tá mòndrà togóaswa dré, tàzoá dhi:
 † kitswá tàdzí file àrà adrézó lovólé má be dhi
 léna ko!»*

Gìká tà tá nda kònini, tágba dré tá áyi àzì 'òzo
 akílè kidhólé í dré bvò bhàrà lésè dhi. ⁴ Tàko ko,
 à tisì tà kítú ni nzi-drì-rì ni tà dri, Gìká ni Kúlí
 na dhi kònini: «Kítú ni nzi-drì-rì sè dhi, Gìká dré
 lovózó àzì títí í dré tá 'òlè dhi i sè.»† ⁵ Dì akódhi
 ni Kúlí nda adré kpà tàá dhi: «† kitswá tàdzí file
 àrà adrézó lovólé má be dhi léna ko.»

⁶ Dì tayí dhu rè lókyá móndí àruka ì dré
 kitswázó file àrà adrézó lovólé nda léna dhi.
 Angyá ko, móndyá atú Rúbí Tani yìbhá nda ì fi
 tá àyikya àrà nda léna ko, ì dré kúlí nda ni ka'ìlè
 'òlè ko dhi sè. ⁷ Dì kóná bí lókyá nda àmvolésè
 dhi, Gìká dré gòzo tódhyá kítú àzya bha, kítú nda
 ni zìzo «Ándrò» gò, dré longózóá Dàwídi tí ngóró
 tišìlè kònwa dre dhi tìni:

«Ándrò dhi, mì kòyi Gìká ni kúlí dhi,
 mì kò'o àmi kì togó tombálé ko.»‡

⁸ Tàko ko, Yòsúwa kò'o tá kó rè móndyá nda ì
 file àrà adrézó lovólé nda léna 'í dhi, kònò Gìká
 gò tá kítú àzya adrézó file lána dhi ni tà ta ko.

* **4:3** 4:3 A kònò Longó ì 95:11. † **4:4** 4:4 A kònò Kìdhoma 2:2.

‡ **4:7** 4:7 A kònò Longó ì 95:7-8.

⁹ Di ásà dhi, tayí dhu rè àrà móndyá Giká àdhya ì dré kitswázó lovólé lána sàbátù ni tà àdhya tíni dhi. ¹⁰ Angyá ko, dhya ángùdhi filepi àrà adrézó lovólé Giká be nda léna dhi, adré kpà lovólé áyi tándi ni àzí sè, ngóro Giká dré lovólé áyi àzí sè dhi tíni. ¹¹ Adré di lèá dhi, mà kò'o tà títi dhi ì kitswázó file àrà adrézó lovólé nda léna, dhya àlo àma kòfalé dhi kògàró Giká ni kúlí gò dhèzo Isèrèlè ànzi nda kya tíni ko.

¹² Tàko ko, Giká ni kúlí lídrì ro, ìndì adré tà 'o rìnyí sè. Kúlí nda tsi, sápi sí lìtsi be rì dhi ni lavú byá. Adré file móndí léna tsàle byá àrà akódhi ni tà kisùkisù lanzízó togó ni be dhi na. Adré file tsàle byá àrà akódhi ni fà ki lanzízó fà ni ni dò be dhi na. Adré tà akódhi dré adrélé kisùle dhi ki bvó lanzí, tà dré adrélé lèle 'òle dhi íbe. ¹³ Ngá àlo ngá títi Giká dré bhàle dhi ì kòfalé dhi kitswá áyi zu akódhi mìlèsè bwà ko. Ngá títi dhi ì ngádra 'á, dhya mà dré dra àma ki tà títi dhi ki tàzo akódhi kandrà nda mi.

Yésu, àma ki kòwánà kàdrì lavúlé dhi 'i

¹⁴ Di ásà dhi, mà kàdré tròle gígí ro tà mà dré ka'ile bàti gò, adrézó longóá dhi rú. Tàko ko, àma kòwánà kàdrì lavúlé, filepi bhù na tsàle byá Giká ni tándi véna dhi íbe. Akódhi nda, Yésu, Giká ni Mvágó 'i. ¹⁵ Ama ki kòwánà kàdrì nda, móndí kitswálépi kizà do áyi togó na àma ki tà yàya ki tà sè bwà ko dhi 'i ko. Be ró dhi, àma ki kòwánà kàdrì nda ína dhya tà títi dhi ì dré tabhìle àma tíni gò, dré ína tàkonzì 'òzo ko dhi 'i. ¹⁶ Di tà mà dré ka'ile bàti nda sè dhi, mà kàdré àma ki kisi ànyi Giká ni lírìrà adrézó òpì nya áyi togó tani

sè dhi làga, kàdréro àma ki kizà bha, adrézó áyi togó tani bha àma rú, kitswázó àma ki ledé lókyá kitswálépi àma sè dhi sè be dhi bvó.

5

¹ Kòwánà kàdrì ángùdhi móndí ì dré adrélé kipèle dhi, ì adré kipéá kitswálé áyi totó àyi ki kòfalé 'á Gíká be, adrélé ngá fe ìndì mòbòmà fe akódhi dré áyi ki tàkonzì ki tà sè. ² Kòwánà kàdrì nda ni kitswá tà 'o togó yàya sè móndyá tà nibhá ko, àyi ki tayíbhá litilé dhi ì dré, áyi tàndì ni tà dré kpà adrélé yàya dhi sè. ³ Di akódhi ni tà yàya nda sè dhi, lè kàdré ngá fe mòbòmà ro áyi tàndì ni tàkonzì ki tà sè, adrézó kókpà fèá móndí ki tàkonzì ki tà sè. ⁴ Dhya àlo kitswá áyi tàndì ni bha adrélé kòwánà ro lindrì kisúzó ásà dhi ko. Gíká kitswá ngbà 'í móndí ki zì adrélé àzì nda ni 'o dhi nì, ngóro dré Arónà ni zìle dhi tìni.

⁵ Kókpà kòdhi tìni, Krísto bhà tá áyi tàndì adrélé kòwánà kàdrì ro m̀lanzìlanzì kisúzó ásà dhi ko. Be ró dhi, Gíká zì tá akódhi nì gò, tàzoá drá dhi:

«Mì áma Mvágó 'i. Àndrò dhi, má ti mi ma.»*

⁶ Tà kpà áyi Kúlí na dhi:

«Mì kòwánà kàdrì 'i kóná vèsè kólyá, ngóro Mèlikìsèdékè tìni.»†

⁷ Lókyá Yésu nda dré tá adrerà'a bvò dri dhi 'á dhi, zì tá tà Gíká tí, adrézó ngòle kúlí 'u'ù sè àwó íbe dhya kitswálépi tá akódhi ni apá dràdrà lésè nda rú. Di Gíká dré akódhi ni yìzo, dré áyi

* 5:5 5:5 A kònò Longó ì 2:7. † 5:6 5:6 A kònò Longó ì 110:4.

bhàle Gìkà ni rìnnyí zàle dhi sè. ⁸ Tágba akódhi dré tá adrézó Gìkà ni Mv́á 'i dhi, lè tá kònǐ Gìkà ni kúlí ka'ile 'òle dhi be, kizà í dré nyàle dhi sè. ⁹ Dì Gìkà kò'o akódhi ni tà kitswálé títí dre dhi, akódhi dré atsázó dhya adrélépi lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe mónnyá títí adrèbhá áyi kúlí ka'í 'òle dhi i dré dhi ró. ¹⁰ Angyá ko, Gìkà bhà akódhi adrélé kòwánà kàdrì ro ngóro Mèlikìsèdékè tìni.

Ama kì tà ka'ika'ì tayima ko dhi

¹¹ Ama tà íbe bí tàle tà nda i dri. Dì, tà nda kì àndu ngìma àmi dré dhi kòkòròko. Tàko ko, m̀ì adrè tà yi nìle mbèlè ko. ¹² Lókyá lavú dre tò kìdhólé kítú m̀ì dré Yésu ni ka'izo dhi sè, atsálé nyànomvá kònìdhi. Lè tá dhi, m̀ì kàtsá tà tadhábhá i ró dre. Dì, adrè lèá dhi, à kògò Gìkà ni kúlí ni tà adrélé tadhálé drìdrì dhi kì tadhá tódhyá àmi dré. Lè à kàdré bàsú fe àmi dré kòdhyá, mányàngá tòmbatòmba 'i ko. ¹³ Dhya ángùdhi adrélépi ngbà 'í bàsú mvu dhi dhu rè mvámvá 'i. Akódhi ǹì rè tà adrélé tadhálé tà gyágya dri dhi i ko. ¹⁴ Dì, mányàngá tòmbatòmba dhi ína móndí lí'wábhá dre dhi i dré. Ayi nda i adrè ngbú adrélé nyáá atsázó tògyabhá ro, i kòkitswáró tà dóro kì ni lanzíle tà kònzì íbe.

6

¹ Dì ásà dhi, lè mà kòtayí tà adrélé tadhálé drìdrì Krísto ni tà sè dhi i gò, adrézó tà adrèbhá móndí kì 'o lí'wálé àyi kì tà ka'ika'ì na dhi kì tadhá kòdhyá. Lè mà kògò tódhyá dzó ni pá bha, adrézó tà adrélé tadhálé drìdrì kòni kì tadhá ko: dhyá kì togó ladzama tà adrèbhá dhyá kì dri lèle

dràdrà kisú dhi ki tà sè dhi, Giká ni ka'ima, ² tà tadhálé bàtìsimò twátwa dhi ki tà dri dhi i, drígá bhàma móndí i dri dhi, mónnyá dràbhá dre dhi ki ngàma dràdrà 'ásè dhi, ìndì móndí ki tàbvó Giká dré dra tàle kitswálé kóná vèsè kólyá dhi. ³ Giká kòlè dhi, mà ni 'òá kònìni.

⁴ Kàdré di mónnyá dhebhá àyi ki tà ka'ika'í tayí dhi ki tà sè dhi, à ni kitswá àyi ki adrì agòlè àyi ki togó ladzá tódhyá dhi ngínìngínì ró? Tàko ko, àyi nda ì kisú tá Giká ni ngádra ngá kazá àyi ki togó na dhi 'í. Ì tabhì tá tà tani dré afèlè àyi dré bhù lésè dhi 'í. Ì kidhó tá adrélé Tírí Lólo ni tà ni 'í. ⁵ Ì tabhì tá Giká ni kúlí gò, ì dré nìzoá tàle dhi, kúlí nda dóro dhi 'í. Ì kidhó tá kpà adrélé rìnyí lókyá adrélépi alìlè dhi àdhya ki ni dhi 'í. ⁶ Di tà nda kòdhi ì àmvolésè dhi, ì kòdhe àyi ki tà ka'ika'í tayí dhi, à kitswá àyi ki adrì agòlè àyi ki togó ladzá tódhyá dhi bwà ko. Tàko ko, ì adré àyikya gòlè Giká ni Mvágó ni tidí tódhyá fa kipakipa dri, adrézó kanyò fe akódhi dré mónnyá títi i mi.

⁷ Bvò adrélépi kozya adrélépi dhìlè í dri rà dhi ni se gò, adrézó ngá 'o kàlè bǐ dhya bvò nda ni 'àzo àyi dré dhi i dré dhi, adré tà tani kisú Giká vélésè. ⁸ Di, bvò adrélépi kùtsí ki 'o apfòlè mbì wàyá íbe dhi, atsá ina ngá àngyá ro gò, Giká dré adrézó 'òlè bvò nda ni tatrí. Kùdù ro dhi, a ni zàá vèlè àtsí sè.

⁹ Di, àma arúpi má dré lèlè tò ni i, tágba mà dré adrézó tà ta kònìni dhi, mà adré ka'íá dhi, mì ni àmikya tà tani lavúlé dhi ki kisú, túmání lídrì kóná vèsè kólyá dhi be. ¹⁰ Tàko ko, Giká ngbú gyágya. Kitswá àzì dóro mì dré 'òlè dhi ki

tà tivì ko. Kitswá kpà lèle mì dré tadhálé í dré, tà mì dré 'òle ìndì mì dré adrélé 'òle áyi móndyá lólo í dré dhi í sè dhi nì tà tivì ko. ¹¹ Dì mà adré leá dhi, àmì àlo àlo tíí dhi í mì kàdré dhu rè tà 'o togó be àtsi ró kònìni tsàle kùdù na, mì kòkisúró tà mì dré adrézó mǐ bha ásà dhi í kitswálé tíí be dhi bvó. ¹² Mà adré leá dhi, mì kàtsá tòbvo ró ko, be ró dhi, mì kàdré àmíkya tà 'o ngóro móndyá adrèbhá tà Giká dré lazílé dhi kí kisú àyi kí tà ka'ika'í sè ìndì àyi kí togó vwàvwà sè dhi kya tíni.

Tà Giká dré lazílé dhi kitswá tàdzí ru ladzá ko

¹³ Lókyá Giká dré tá adrérà'a tà lazí Abàramà dré dhi 'á dhi, sì tá mòndrà tadházóá dhi, í nì tà í dré lazílé nda nì 'o bàti. Dhya kàdrì akódhi nì lavúlèpi, dré tá kitswázó mòndrà nda nì sì rú nì sè dhi tá yókódhó. Dì Giká sì tá mòndrà nda áyi tàndì nì rú sè, ¹⁴ tàzoá dhi:

«Tà bàti ró dhi, má nì tà tani bha mí dri.

Má nì kpà ámi sùrú 'o lizólé zyandre ró.»*

¹⁵ Dì Abàramà kòletè tà nda togó vwàvwà sè dre dhi, dré tà Giká dré lazílé nda nì kisúzó.

¹⁶ Móndí ì kàdré mòndrà sì dhi, ì adré siá móndí kàdrì àyi kí lavúlèpi dhi nì rú sè. Dì mòndrà nda adré tà ì dré tàle dhi nì 'o adrélé ru totó tātā, adrézó káyi tíí dhi kí 'o akílé. ¹⁷ Dì Giká sì tá kpà mòndrà tà í dré lazílé nda nì 'òzo adrélé ru totó tātā, ìndì tadházóá móndyá adrèbhá tá 'òle tà lazílé nda nì kisú dhi í dré dhi, tà í dré kisùle 'òle nda kitswá tàdzí ru ladzá ko. ¹⁸ Dì Giká 'o tá tà rì kitswábhá ru ladzá ko dhi í. Kitswá kpà ína kinzò ta tàdzí ko. 'O tá kònìni, kitswázó

* **6:14** 6:14 A kònò Kìdhoma 22:16-17.

àma àma ki zubhá í léna dhi ki timbà àma ki tà ka'ika'ì na, mà kàdréro tròle gígí ro tà mà dré adrézó mǐ bha ásà dhi rú. ¹⁹ Tà mà dré adrézó mǐ bha ásà nda adré àma ki 'o adrélé àma ki totó tātā, tà àlo kòkìtswaró àma ki tà ka'ika'ì kizí ko dhi bvó. Tà mà dré adrézó mǐ bha ásà nda adré kpà àma ki 'o lavulé kítá 'ìle tépelò bhù àdhya ni 'a lakízó dhi 'ásè, adrélé file Arà lólo lavulé dhi na. ²⁰ Yésu ni tàndi fì àrà nda na àma kandràna àma ki tà sè dre. Tàko ko, akódhi atsá kòwánà kàdrì ro kóná vèsè kólyá Mèlikìsèdékè tìni.

7

Mèlikìsèdékè kòwánà kàdrì 'i

¹ Mèlikìsèdékè nda tá ópí kàdrì bhàandre Sàlémà àdhya drìle dhi 'i, ìndì kòwánà Gìká kurú na bhù na dhi àdhya 'i. Abàramà dré tá adrérà'a agòle àdzú dré tá ópí ki lavúzó dhi lésè dhi 'á dhi, Mèlikìsèdékè nda lǐ tá ru kisú akódhi be gò, dré tà tani bhàzo dríá. ² Dì Abàramà dré ngá títi í dré tá adóle àdzú nda lésè dhi ki dímè fèzo akódhi dré.* Rú Mèlikìsèdékè kòdhi adré zyà leá tàle dhi «ópí tà gyägya àdhya». Kòdhi íbe dhi, akódhi ni rú «ópí Sàlémà àdhya» nda adré leá tàle dhi «ópí tà kàdrìkìdrì àdhya».† ³ Akódhi atá àko, andre àko, ìndì sùrú kómvo àko. Akódhi ni kidhoma yókódhó, akódhi ni lídrì ni kùdù kpà yókódhó. Akódhi Gìká ni Mvá tìni, ìndì adré adrélé kòwánà kàdrì ro kóná vèsè kólyá.

* **7:2** 7:2 «Dímè» kòndhi, dhyá ki ngá títi adrélé kisulé, lanzilé 'a be mudrí dhi ki àlo adrélé fèle Gìká dré dhi 'i. † **7:2** 7:2 A kònò Kidhoma 14:17-21.

4 Mì kisù rè ngalè Mèlikìsèdékè nda ni tà tá kàdrì ngíni ya dhi ká! Ndìndì àma ki tábhí Abàramà ni tàndi fè tá ngá títi í dré tá adólé àdzú lésè dhi ki díme akódhi dré. 5 Mósè ni tátrítrí kúlí adré lèá dhi, Lévi ànzi bhàle adrélé kòwánà i ró dhi ì kàdré àyi ki adrúpi Ìsèrélè ànzi ró dhi ki ngá títi dhi ki díme lokó àyi drígàsè, tágba àyi nda ì dré kpà adrézó Abàramà ni ànzi 'i dhi. 6 Di, tágba Mèlikìsèdékè nda dré angázó Lévi ni sùrú lésè ko dhi, kisú tá ína Abàramà ni díme akódhi drígàsè. Gò dré tà tani bhàzo dhya Giká ni lazikúlí ki kisúlèpi nda dri. 7 Ngóro mà dré nìle be dhi tìni dhi, dhya adrélèpi tà tani bha dhi kàdrì, dhya adrézó tà tani bha dríá dhi ni lavú.

8 Lévi ànzi adrèbhá díme kisú nda i àyikya mómí adrèbhá dràle dràdrà dhi 'i. Di, Mèlikìsèdékè díme kisúlèpi nda ína dhya Giká ni Kúlí dré adrézó tàá dhi, akódhi lídrì íbe kóná vèsè kólyá dhi 'i. 9 A ni kitswá ndìndì tàá dhi, Lévi ànzi adrèbhá díme kisú nda ì fè tá àyi ki tàndi ki díme Mèlikìsèdékè dré àyi ki tábhí Abàramà ni láti 'ásè. 10 Tàko ko, lókyá Mèlikìsèdékè dré tá Abàramà ni díme kisúzó dhi sè dhi, Lévi tá rè dhu àyi tábhí Abàramà ni rúbhá na be.

Yésu kòwánà kàdrì 'i Mèlikìsèdékè tìni

11 Tátrítrí kúlí Giká dré tá fèle Ìsèrélè ànzi i dré dhi adré àyi totó, tà Lévi ànzi adrèbhá kòwánà i ró dhi ì dré adrélé 'òle dhi i dri. Di kòwánà nda ì kòkitswá tá tà 'o kitswálé títi Giká mìlèsè 'í dhi, lè tá akódhi kògò dhya àzya bha adrélé kòwánà ro ngóro Mèlikìsèdékè tìni, di ngóro kòwánà angábhá Arónà ni sùrú lésè dhi i tìni ko

dhi àdho tà sè? ¹² Tàko ko, à kòladzá kòwánà ki tà dhi, adré kpà lèá dhi, à kòladzá tatrítrí kúlí.

¹³ Ama ki Mírì mà dré adrézó tà kòdhi ki ta dhi angá tá ina súrú twá lésè. Dhya àlo súrú nda lésè dhi 'o tá àzì àlètàrì làga kòwánà ro tàdzí ko.

¹⁴ Angyá ko, mà nǐ tàle dhi, àma ki Mírì nda angá tá Yúdà nǐ súrú lésè dhi be. Mósè tà tá tà àlo súrú nda nǐ tà dri ko, dré tá adrérà'a kòwánà ki tà ta dhi 'á.

¹⁵ Tà mà dré adrélé tàle kòdhi ì atsa véle ngádra 'á tà kòndhi sè: Kòwánà àzya lású be Mèlikèsédékè tǐni dhi apfò dre. ¹⁶ Akódhi nda atsa kòwánà ro, ngóro tólí dré adrélé tàle móndí ki súrú kómvo ki tà sè dhi tǐni ko. Be ró dhi, atsa ina kòwánà ro, dré adrélé rǐnyí íbe adrézó lídrì ro kóná vésè kólyá dhi sè. ¹⁷ Tàko ko, Gíká nǐ Kúlí adré tàá dhi:

«Mǐ kòwánà 'i kóná vésè kólyá, ngóro Mèlikèsédékè tǐni.»‡

¹⁸ Dì Gíká bhà tá tólí àku dhi gàrà dri, tólí nda dré tá adrélé rǐnyí àko ìndì tà àko dhi sè. ¹⁹ Angyá ko, Mósè nǐ tatrítrí kúlí kitswá tá ina tà àlo 'o kitswá lé títí bwà ko. Dì, nyànomvá dhi, Gíká bhà tà dóro tà àku nda nǐ lavulépi, mà dré adrézó mǐ bha ásà dhi dre gò, mà dré adrézó àma ki kǐsǐ ànyǐ akódhi làga tà nda sè.

²⁰ Kòdhi íbe dhi, Gíká sǐ kpà mòmndrà tà nda nǐ bhàzo. Móndí àruka ì atsa tá kòwánà ì ró mòmndrà àko. ²¹ Dì, Gíká bhà ina Yésu atsalé kòwánà ro mòmndrà sè, tàzoá drá dhi:

«Mírì sǐ tá mòmndrà, ìndì kitswá áyǐ kúlí ladzá ko: <Mǐ, kòwánà 'i kóná vésè kólyá.>»§

‡ **7:17** 7:17 A kònò Longó ì 110:4. § **7:21** 7:21 A kònò Longó ì 110:4.

²² Dì ásà dhi, Yésu atsá ína dhya adrélépi tà dóro lavúlé Gíká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi ni 'o adrélé ru totó tātā dhi ró.

²³ Tátrítrí kúlí zàle dhi, móndí bí dhi ì atsá tá kòwánà i ró, dràdrà dré tá adrélé àyi ki àzì kíkí dhi sè. ²⁴ Dì, Yésu adré ína àzì 'o kòwánà ro kóná vèsè kólyá, dré adrélé lídrì íbe kóná vèsè kólyá dhi sè. ²⁵ Dì ásà dhi, akódhi ni kitswá móndyá adrèbhá alìle Gíká vélé í sè dhi ki tídrì kitswálé títi, í dré adrélé ngbú lídrì íbe adrézó tà zi Gíká tí àyi dré dhi sè.

²⁶ Dì Yésu nda, kòwánà kàdrì kitswálépi títi àma sè dhi 'i. Angyá ko, akódhi lólo, tà àko í rú, ìndì tàkonzì àko. Gíká bhà kpà akódhi twá tàkonzìbhá i rúsè gò, akódhi ni tingázó zá kuru bhù ki lavú. ²⁷ Dì, akódhi adré ína tà 'o ngóró kòwánà kàdrì àruka kya tíni ko. Tàko ko, kítú àlo àlo títi i sè dhi, àyi nda ì adré mòbòmà fe àyi ki tàndi ki tàkonzì ki tà sè 'íká, gò ì dré kpà adrézó fèá móndí ki tàkonzì ki tà sè ndò. Dì, akódhi fè ína i mòbòmà ro ngbà 'í vèsè àlo móndí ki tàkonzì ki tà sè dre. ²⁸ Tátrítrí kúlí adré móndí adrèbhá tà íbe yàyà dhi ki bha adrélé kòwánà kàdrì i ró. Dì, mòndrà Gíká dré sìle tátrítrí kúlí nda ni fèma àmvolésè dhi, bhà ína Gíká ni Mvágó adrélé kòwánà kàdrì kitswálépi títi dhi ró, adrélé kóná vèsè kólyá.

8

Yésu, kòwánà kàdrì tà tídhí Gíká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi ni tà sè dhi 'i

1 Tà kàdrì mà dré adrélé tàle dhi, tà kònìdhi 'i: Ama kòwánà kàdrì làsú be kònìni nda íbe. Akódhi nda lírì adrélé Gíká múrúngú dhi ni lírìrà òpì àdhya ni dríágó lésè bhù na. ² Kònàle dhi, adré Gíká ni tà 'o àrà lólo adrézó akódhi ni líndrì bha lána dhi na. Àrà nda, tàbèrènákolò tàndi Mírì dré ledélé nì, móndí ì dré ledélé ko dhi 'i.

³ Kòwánà kàdrì títi adrélé bhàle dhi i, à adré àyi ki bha adrélé ngá fe ìndì mòbòmà fe Gíká dré. Adré di leá dhi, àma ki kòwánà kàdrì kàdré kpà ngá íbe fèle Gíká dré. ⁴ Kònò akódhi nda kàdré tá kònwa bvò dri dhi, kitswá tá ndìndì adrélé kòwánà ro ko. Tàko ko, kòwánà adrèbhá ngá fe Gíká dré ngóro tatrítrí kulí dré adrélé tàle dhi tìni dhi i be. ⁵ Ayi nda ì adré àyi ki àzì 'o kòwánà i ró ngá líndrì adrèbhá ngá tàndi bhù na dhi ki tadhá dhi i sè. Asà dhi, lókyá Mósè dré tá adrèrà'a 'òle tàbèrènákolò ledé dhi 'á dhi, Gíká lazì tá tà akódhi dri, tàzoá dhi: «Mí kònò dóro, mí kòledé ró ngá títi dhi i làsú be ngóro má dré tadhále mí dré kòngó drìna dhi tìni.»*

⁶ Dì, nyànomvá dhi, àzì Yésu dré kisulé kòwánà àdhya ró dhi ína kàdrì àyikya ki lavú byá. Tàko ko, akódhi adré àyi totó tà 'o móndí ki kòfalé 'á Gíká be, tà tídhí Gíká dré bhàle ru yìzo àyi íbe dhi ni tà sè. Tà tídhí ru yìzo nda kpà kàdrì, tà àku ru yìzo dhi ni lavú. Kòdhi íbe dhi, lazikulí tà tídhí ru yìzo nda dré adrézó àyi totó dríá dhi i kókpa kàdrì, lazikulí àku dhi ki lavú.

⁷ Kònò tà àku Gíká dré tá bhàle ru yìzo móndí íbe nda kàdré tá dóro kitswále títi dhi, tà adrézó

* 8:5 8:5 A kònò Pfòma 25:40.

àzya ni ni bha àrà ni 'á dhi ni tá adré yókódhó.
 8 Di, Giká kisú tá ína tà kònzi àyi mónnyá i véna
 gò, tàzoá dhi:

«Mírì tà dhi: Mì yi rè ká! Lókyá adrélépi alìle
 dhi sè dhi,
 má ni tà tídhí ru yìzo tódhyá Ìsèrélè ànzi íbe, ìndì
 Yúdà ànzi íbe dhi ni bha.

9 Tà tídhí ru yìzo nda kitswá adrélé ngóró tà àku
 má dré tá bhàle ru yìzo àyi kì tábhí íbe dhi
 tìni ko.

Lókyá nda kònàdhi sè dhi, má ru tá àyi kì drígá
 gò, àyi kì adrìzo apfòle Ezèpètò lésè.

Di, ì ka'ì tá àyikya tà má dré bhàle ru yìzo àyi íbe
 nda ni lebèle ko.

Gò má dré gòzo véle àyi kì tà kisù ko.

10 Di, Mírì tà dhi: Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi,
 tà tídhí má dré dra bhàle ru yìzo tódhyá Ìsèrélè
 ànzi íbe nda, tà kònìdhi 'i:

Má ni áma tátírítrí kúlí bha àyi drìna,
 kúlí nda kì tisìzo àyi kì togó na.

Má ni mána adré àyi kì Giká ro,
 ìndì ì ni àyikya adré áma mónnyá i ró.

11 Dhya àlo kitswá gòle àyi àzya 'i yà, kó ngalè
 àyi adrúpi 'i yà dhi ni tadhá,
 tàzoá dhi <Mí kònì Mírì> dhi ko.

Tàko ko, àyi nda kì tíí áma ni,
 kídhólé móndí tàko lavúlé àyi kòfalé dhi rú, tsàle
 móndí kàdrì lavúlé dhi rú.

12 Angyá ko, má ni àyi kì tà kònzi kì tri.

Má kitswá gòle véle àyi kì tàkonzì kì tà kisù ko.»†

† 8:12 8:12 A kònò Yèrèmiyà 31:31-34.

13 Dì Gìkà dré tà ru yìzo nda kòdhi ni zìle «tídhi ro» dhi sè dhi, kòdhi adrè tadhá dhi, akòdhi bhà tà àku ru yìzo nda gàrà dri dre. Tà bhàle gàrà dri adrélèpi kpà agàle dhi, adrè 'òle tavìle.

9

Tòlì àku adrézó Gìkà ni lindrì bha ásà dhi i

1 Tà àku Gìkà dré tá bhàle ru yìzo Ìsèrélè ànzì íbe nda tá tòlì adrézó Gìkà ni lindrì bha ásà dhi íbe, tùmání àrà lólo bvò dri adrézó akòdhi ni lindrì bha lána dhi be. 2 Dì à ledé tá tàbèrènakòlò, 'a ni ni lakízó 'a be rì. A zi tá 'a ni ni àlo kìle nda ni rú «Àrà lólo dhi». Àrà nda léna dhi, à bhà tá ngá adrézó àtsí tosó sílá dhi, mísá àlo dhi, ìndì mápà fèle Gìkà dré dhi íbe. 3 Kítá 'ìle tàbèrènakòlò nda ni 'a lakízó dhi àmvolésè dhi, 'a ni ni rì rú zìle «Àrà lólo lavúlé dhi» tá be. 4 Àrà nda léna dhi, à bhà tá àlètàrì ledélé órò sè adrézó béndélé za Gìkà dré dríá dhi, ìndì kpúkúbhú rúbhá ni ni ndryàzo tíí órò sè, tà Gìkà dré tá bhàle ru yìzo móndí íbe nda àdhya be. Kpúkúbhú nda léna dhi, à bhà tá lìdrí ledélé órò sè mánà íbe í léna dhi, kùtù fa Arónà àdhya bí àlú ì dré topfòzo dríá dhi, ìndì kírà tátírí kúlí tisìzo àyi dri, adrèbhá tà Gìkà dré tá bhàle ru yìzo móndí íbe nda ni tà tadhá dhi íbe. 5 Kpúkúbhú nda drìle dhi, à bhà tá kèrúbimà adrèbhá Gìkà ni adrema mìlanzilanzì ro dhi ni tadhá dhi i. Kèrúbimà nda kì kupfú ì zàle dhi, àrà adrézó móndí kì tàkonzì tri dhi tá be. Dì, nyànomvá dhi, mà kitswá tà nda kòdhi kì àndu ngi mibhalé tí bwà ko.

⁶ A kòtobhà ngá tíí nda ì tàbèrènákolò nda léna kònìni dre dhi, kòwánà ì adré tá file kítú àlo àlo tíí ì sè 'a ni ni àlo kùle nda léna, adréle àyi ki àzì 'o. ⁷ Dì, kàdré ìna 'a ni ni rì kùle nda ni tà sè dhi, kòwánà ki kàdrì adré tá ngbà 'í file lána dhi nì. Adré tá ngbà 'í file lána vèsè àlo kóná àlo sè. Adré tá ngbú file kàrí be, adréle fèá Giká dré àyi tàndi ni tàkonzì ki tà sè, ìndì móndí ki tàkonzì ì dré tá 'òle tà nìma ko na dhi ki tà sè. ⁸ Kòdhi Tirí Lólo adré tá tadhá dhi, à nzì tá láti adrézó file Arà lólo lavulé nda léna dhi rè ko, tàbèrènákolò ni àlo nda dré tá rè dhu adrérà'a be dhi 'á. ⁹ Kòdhi adré lókyá ándrò kònìdhi ni tà tadhá. Adré tadhá dhi, ngá kòwánà ì dré adréle fèle mòbòmà ìbe Giká dré dhi ì kitswá móndyá adrébhá lèsámbò nda ki 'o dhi ki togó temvé kitswále tíí dhi bwà ko. ¹⁰ Angyá ko, ngá ì dré adréle fèle Giká dré nda ì ngbà 'í mányàngá ì ngá mvùle dhi ìbe dhi 'i. Tà ì dré adréle 'òle nda ì ngbà 'í tà twátwa adrézó móndí ki rúbhá ki temvé dhi 'i. A adré tòlí nda ki 'o kònìni, tsàle lókyá Giká dré tà tídhí dhi ni bhàrà'a dhi 'á.

Krìsto ni kàrí kitswá móndí ki togó ki temvé kitswále tíí

¹¹ Dì, nyànomvá dhi, Krìsto apfò kòwánà kàdrì ro tà dóro atsábhá dhi ki tà sè dre. Fì kpà tàbèrènákolò kàdrì kitswálepì tíí àlo ni ni lavú dhi léna dre. Tàbèrènákolò nda, tàbèrènákolò bvò kòndi àdhya móndí ì dré ledéle àyi ki dríga sè dhi 'i ko. Be ró dhi, tàbèrènákolò nda, tàbèrènákolò bhù àdhya 'i. ¹² Akódhi fì lána ndrìàgo ki kàrí tíàgo kya be fèle dhi sè ko. Be ró dhi, fì ìna ngbà 'í vèsè àlo Arà lólo lavulé dhi léna

áyi tándi ni kàrí sè, kitswálé àma ki apá tàkonzì ni rĩnyí lésè kóná vésè kólyá. ¹³ Tátrítrí kúlí zàle dhi, à adré ndrìago ki kàrí tiàgo kya be dhi ni adó tìkàrá zàle dhi ni tópfó be, ligìle mónnyá adrèbhá ndĩ ró àyi ki tàkonzì sè dhi i drìsè, kitswázó àyi ki rúbhá ki temvé, àyi ki 'òzo atsálé lólo Gìká dré. ¹⁴ Kàdré kònìni dhi, Krísto ni kàrí adré di véle àma ki togó ki temvé tà mà dré 'òle adrèbhá tá àma ki dri lile dràdrà kisú dhi i lésè, mà kàdréró Gìká adrélèpi lídrì ro dhi ni tà 'o be dhi bvó! Tàko ko, Tírí Lólo adrélèpi kóná vésè kólyá dhi ni rĩnyí sè dhi, Krísto fè áyi tándi mòbòmà kitswálèpi títi dhi ró Gìká dré àma ki tàkonzì ki tà sè.

¹⁵ Àsà dhi, Krísto nda dhya adrélèpi áyi totó tà 'o móndí ki kòfalé 'á Gìká be, tà tídhí Gìká dré bhàle ru yìzo àyi íbe dhi ni tà sè dhi 'i, mónnyá Gìká dré azilé dhi i kòkisúró tà dré lazilé àyi dré tàyilé ro dhi, adrézó ába kóná vésè kólyá. Tàko ko, Krísto drà àyi ki apá àyi ki tàkonzì i dré tá 'òle tà àku ru yìzo dhi zàle dhi i lésè dre.

¹⁶ Kàdré wárágà tisìle tàyilé ngá ki tà sè dhi ni tà sè dhi, adré lèá dhi, à kòtadhá rè zyà dhya wárágà nda ni tisìlepi dhi drà dre káyà dhi 'íká. ¹⁷ Tàko ko, à kitswá tà 'o wárágà nda sè bwà ko, dhya nda dré rè dhu adrérà'a lídrì íbe dhi 'á. A ni ngbà 'í kitswá tà 'o àsà dhya nda ni dràma àmvolésè. ¹⁸ Tà nda sè dhi, Gìká bhà tá ndìndì tà àku ru yìzo móndí íbe dhi kàrí sè. ¹⁹ Angyá ko, Mósè kòlongó tà títi tátrítrí kúlí dré tá adrélé tàle à kò'o dhi i mónnyá títi i dré dre dhi, dré tiàgo ki kàrí ndrìago kya be dhi ni adózó amulé yì be gò, ligìzoá búkù tátrítrí kúlí nda àdhya dri,

ìndì mónnyá tíí nda i drìsè, fanzǐ rú zìle ìsópè dhi sè, ìndì kítá kǎ dhi sè. ²⁰ Gò dré tazoá dhi: «Kòndhi, kàrí tà Gìká dré bhàle ru yìzo àmi íbe dhi àdhya 'i.»* ²¹ Di dré kpà kàrí nda ni adózó ligìle tàbèrènakolò dri, ìndì ngá tíí adrézó Gìká ni lindrì bha ásà dhi i drìsè. ²² Tà bàti ró dhi, tátírítrí kúlí adrè làá dhi, à kàdré ànyíànyì ngá tíí dhi ki temvé kàrí sè. Angyá ko, kàrí kòkutú ko dhi, Gìká kitswá móndí ki tàkonzì tri ko.

²³ Di adrè tá làá dhi, à kàdré ngá líndrì adrèbhá ngá tándi bhù na dhi ki tadhá nda kòdhi ki temvé kònìni. Adrè di làá dhi, à kàdré ngá tándi bhù àdhya ki temvé mòbòmà dóro mòbòmà nda ki lavúbhá dhi i sè.

²⁴ Tàko ko, Krísto fi tá àrà lólo ledélé móndí ki drígá sè, adrélèpi tá ngá líndrì ngá tándi bhù na dhi àdhya ró dhi léna ko. Be ró dhi, fi ína bhù ni tándi na gò, pfòle adrélé Gìká kandrá àma ki tà sè. ²⁵ Fi tá kpà bhù na kitswálé áyi fe mòbòmà ro vésè be bí, ngóro kòwánà ki kàdrì dré adrélé file Arà lólo lavúlé dhi léna kóná àlo àlo tíí i sè kà'wá ki kàrí sè dhi tìni ko. ²⁶ Kònò Krísto kàdré tá 'òá kònìni dhi, a ni tá làá dhi, kàdré kizà nya vésè be bí kidhólé bvò ni bhàma lésè. Di, nyànomvá, lókyá kùdù kòndhi sè dhi, Krísto apfò ngbà 'í vésè àlo áyi fe mòbòmà ro, kitswálé tàkonzì ki tà 'o akílé dhi dre. ²⁷ Adrè làá dhi, móndí àlo àlo tíí dhi i kòdrà vésè àlo gò, àmvolásà dhi, Gìká kòtáró àyi ki tàbvó. ²⁸ Kókpà kòdhi tìni, Krísto fè i dràle mòbòmà ro vésè àlo, kitswálé móndí zyandre dhi ki tàkonzì ki tingá. A ni kpà go apfòle vésè ni rǐ

* **9:20** 9:20 A kònò Pfòma 24:8.

sè. Di, a ni go apfòle kitswálé tàkonzì tingá dhi bvó ko. Be ró dhi, a ni go apfòle kitswálé lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe móndyá adrèbhá àyi letè dhi i dré.

10

Krìsto fè i dràle mòbòmà ro ngbà 'í vèsè àlo

¹ Tà Mósè ni tátrírí kúlí dré adrélé tàle dhi i ngbà 'í tà dóro adrèbhá alìle dhi ki líndrì 'í, tà dóro tàndì nda 'í ko. Àsà dhi, tágba à kàdré mòbòmà fe Gìkà dré kóná àlo àlo títi i sè landè àko ró yà dhi, tátrírí kúlí nda kitswá tàdzí móndyá adrèbhá àyi ki kisi Gìkà kandrà dhi ki 'o kitswálé títi ko. ² Kònò kòkitswá tá móndyá adrèbhá lèsámò 'o nda ki togó temvé kitswálé títi 'í dhi, ì kitswá tá gòle véle àyi ki tàkonzì kisù ko gò, à dré mòbòmà fèma àyi ki tà sè dhi ni tayízó. ³ Tà bàti ró dhi, mòbòmà adrélé fèle kóná àlo àlo títi i sè nda ì adrè móndyá nda ki tàkonzì 'o agálé àyi léna dhi nì. ⁴ Angyá ko, tíàgo ki kàrí ndrìàgo kya be dhi kitswá tàdzí tàkonzì tingá ko.

⁵ Di àsà dhi, Krìsto dré tá adrérà'a 'òle alìle bvò kònìdhi lé dhi 'á dhi, tà tá Gìkà dré dhi:

«Mí lè tá mòbòmà i ìndì ngá adrélé fèle mòbòmà ro mí dré dhi ìbe kòdhya ko.

Di, mí ledé mína rúbhá má dré kitswálé fèle dhi kòdhya.

⁶ Mí ka'ì tá kà'wá adrélé zàle dhi i, ìndì mòbòmà adrélé fèle tàkonzì ki tà sè dhi ìbe kòdhya ko.

⁷ Di má dré tàzoá dhi: <Á! Gìkà, ma kònìdhi.

Má alì tà mí dré adrélé lèlè má kò'o dhi ni 'o,
ngóro tisile áma tà sè ámi búkù pàlè dhi
léna dhi t́ini.»*

⁸ Di Krísto nda tà tá rè zyà dhi: «Mí lè tá mòbòmà
i, ngá adrélé fèlè dhi i, kà'wá adrélé zàlè dhi i,
ìndì mòbòmà adrélé fèlè tàkonzì ki tà sè dhi íbe
kòdhya ko. Mí ka'í tá kpà ngá nda i ko.» Tà tá
kònìni, tágba tátrítrí kúlí dré adrézó lèá dhi, à
kàdré ngá nda ki fe Giká dré dhi. ⁹ Gò dré tázòá
dhi: «Ma kònìdhi. Má alì tà mí dré adrélé lèlè
má kò'o dhi ni 'o.» Àsà dhi, bhà tá tà àku nda
gàrà dri, tà tídhí nda ni bhàzo àrà ni 'á. ¹⁰ Di
Yésu Krísto dré tà Giká dré tá lèlè í kò'o dhi ni
'òlè dhi sè dhi, Giká 'o àma atsálé lólo í kandrá,
Krísto ni rúbhá fèlè ngbà 'í vèsè àlo mòbòmà ro
àma ki tà sè dhi sè.

¹¹ Tátrítrí kúlí zàlè dhi, kòwánà títi dhi ì adré
ngbú adrélé àyi ki àzì 'o kítú àlo àlo títi i sè,
adrézó mòbòmà fe landè àko ró, tágba mòbòmà
nda ì dré kitswázó tàdzí móndí ki tàkonzì tingá
ko dhi. ¹² Di, Krísto fè ína i ngóro mòbòmà àlo
kwákwá fèlè tàkonzì ki tà sè kitswálépi lókyá
títí i sè dhi ró gò, dré lírízó Giká ni dríágó lésè.
¹³ Kìdhólé lókyá nda sè dhi, adré lókyá Giká dré
dra áyi kàribhá ki bhàzo adrélé áyi pá zàlè dhi
ni letè. ¹⁴ Tàko ko, mòbòmà àlo kwákwá nda sè
dhi, 'o móndyá Giká dré bhàlè twá adrélé ína ró
dhi i kitswálé títi kóná vèsè kólyá.

¹⁵ Tírí Lólo adré kpà tà nda ki longó kòdhya.
Angyá ko, tà tá rè zyà dhi:

¹⁶ «Mírì tà dhi: Lókyá adrélépi alìlè dhi sè dhi, tà
tídhí má dré dra bhàlè ru yìzo tódhyá àyi

* **10:7** 10:7 A kònò Longó i 40:7-9.

íbe dhi, tà kònìdhi 'i:
Má ni áma tátírítrí kúlí bha àyi ki togó na, kúlí
nda ki tisìzo àyi drìna.»†

17 Gò tàá dhi:

«Má kitswá gòle vélé àyi ki tàkonzì ki tà kisù, tà
kònzi ì dré 'òle dhi íbe ko.»‡

18 Dì Gìká kòtrì mómí ki tàkonzì i kònìni dhi,
adré dì leá dhi, à kògò vélé mòbòmà fe tàkonzì
nda ki tà sè ko.

Ama ki kisima ànyi Gìká làga dhi

19 Dì áma adrúpi i, mà dré adrélé Yésu ni tà
ka'í bàti dhi sè dhi, mà kitswá adrélé file Arà
lóló lavulé dhi léna akódhi ni kàrí sè. 20 Mà
adré file lána láti tídhí lídrì ro dré nzìle àma dré
kitswázó lavulé kítá 'ìle dhi 'ásè dhi 'ásè. Kítá
'ìle nda, akódhi ni rúbhá 'i. 21 Dì ásà dhi, mà
dré adrélé kòwánà kàdrì adrélépi Gìká ni dzó
drìle dhi íbe dhi sè dhi, 22 mà kàdré àma ki kisí
ànyi Gìká làga togó dóro adrélépi akódhi ni ka'í
bàti dhi sè. Tàko ko, akódhi temvé àma ki togó,
àma ki tàkonzì nìni tìngázó dre. Dzì kpà àma ki
rúbhá yí tsèrèlè dhi sè dre. 23 Mà kàdré kpà tròle
gígí ro tà mà dré adrézó mǐ bha ásà, adrézó kpà
longóá dhi rú. Tàko ko, Gìká tà nda ni lazílepi dhi
kitswá adrélé ka'ìle togó wáyi sè. 24 Mà kàdré
kpà àma ki adrúpi ki tà kisù, adrézó ru kodzó
àma kòfalésè, mà kàdréró tà dóro 'o lèlè sè. 25 Mà
kòtayí adrema ru kimó àma ki adrúpi íbe dhi
ngóro mómí àruka kya tìni ko. Be ró dhi, mà
kàdré ru tìmbà àma kòfalésè àma ki tà ka'ìka'í
na. Mà kàdré vélé 'òá adrézó lèlè ába drìdrì, mà

† 10:16 10:16 A kònò Yèrémíyà 31:33. ‡ 10:17 10:17 A kònò
Yèrémíyà 31:34.

dré adrérà'a kítú Mírì dré dra agòzo dhi ni no
atsàrà'a ànyì dhi 'á.

²⁶ Dì, mà kògò adrélé tàkonzì 'o ìze sè mà dré
tà bàti kisúzó nìle dhi àmvolésè dhi, mòbòmà
kìtswálépi tàkonzì nda kì tìngá dhi ni adré vélé
yókódhó. ²⁷ Mà kàdré 'òá kònìni dhi, tayí ngbà 'í
tirì àma dré, mà dré adrérà'a Gìká ni tàbvó tàma
letè, tùmání àtsí kàdrì dra akódhi ni kàribhá kì
zàlèpi véle dhi be dhi 'á. ²⁸ Tàko ko, dhya àlo kògà
Mósè ni tátírítrí kúlí 'òle gò, móndí rì yà, kó ngalè
na yà tà nda ni nobhá mì sè dhi ì dré akódhi ni
asíkìzo dhi, à adré akódhi nda ni 'o dràle, kizà ni
ni bha àko ró. ²⁹ Kàdré kònìni dhi, mì adré kisúá
dhi, à ni di vélé tà ño dhya adrélépi Gìká ni Mv́á
ni ayìzè, adrélépi kàrì tà Gìká dré bhàle ru yìzo
dhi àdhya áyi 'òlèpi atsálé lólo dhi ni no ngá tàko
ró, ìndì adrélépi Tirí Gìká dré fèle áyi togó tani
sè dhi ni lodhá dhi dri ngíni? ³⁰ Angyá ko, mà nì
dhya tà kòni kì tàlèpi dhi be: «Má ni móndí kì tà
kònzì kì vúdri logó àyi dré dhi ma. Má ni tà logó
àyi dré tà ì dré 'òle dhi i tí dhi ma.» Akódhi nda
tà kpà dhi: «Mírì ni áyi móndyá kì tàbvó ta.»
³¹ Dhèle Gìká lídrì ro dhi drígá dhi, tà adrélépi
tirì fe gàle dhyá léna dhi 'i!

³² Mì kisù rè lókyá mì dré tá Gìká ni ngádra
kisúzó ngá kazá àmì kì togó na dhi ká! Lókyá nda
sè dhi, tágba mì dré tá adrézó kizà nya dhi, mì
adré tá àmì kì togó tsi àdzú kàdrì dhi na. ³³ Lókyá
àruka i sè dhi, à adré tá àmì kì lodhá, adrézó àmì
kì mì pfo móndyá títi i kandrá. Lókyá àruka i sè
dhi, mì adré tá àmì kì totó tātā móndí adrébhá

kizà nya kònìni dhi làga. ³⁴ Mì adré tá kizà do àmi ki togó na móndí 'ìle bãdzó na dhi ki tà sè. A kàdré àmi ki ngá topá dhi, mì adré tá tà nda ni ka'í dóro, adrézó lenzélé ásà. Tàko ko, mì nǎ tá tàle dhi, àmi tá àmìkya tà dóro ngá nda ki lavúbhá dhi íbe, ìndì tà nda ì kitswá akílé bwà ko dhi be.

³⁵ Dì ásà dhi, mì kòbhe tà mì dré ka'ile bàti dhi ko. Angyá ko, mì ni làgí múrúngú kisú ásà.

³⁶ Adré dì leá dhi, mì kàdré togó tsi, adrézó tà Gìká dré adrélé lèle mì kò'o dhi ki 'o, mì kòkisúró tà dré lazilé dhi be dhi bvó. ³⁷ Tàko ko, ngóro Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tǎni:

«Tayí ngbà 'í lókyá tsà,
dhya adrélépi alìle dhi dré alìzo. Kitswá ína gìle ko.

³⁸ Dhya adrélépi gyägya má mìlèsè dhi ni adré lídrì íbe áyì tà ka'íka'í sè.

Dì, kògò ína bvóle ro dhi, áma togó kitswá kiníle akódhi nì tà sè ko.»*

³⁹ Ama ró dhi, àma móndí adrèbhá gòle bvóle ro kitswále dràdrà kisú dhi 'i ko. Be ró dhi, àma àmakya móndí adrèbhá Gìká ni ka'í gò adrézó adríle dhi 'i.

11

Tà ka'íka'í

¹ Dhya adrélépi tà ka'íka'í íbe bàti dhi adré ka'íá tàle dhi, í ni dra tà í dré adrézó mǎ bha ásà dhi ki kisú káyà dhi. Adré kpà nǎá tàle dhi, tà í dré kitswále nòle mǎ sè ko dhi ki dra ru 'o

* **10:38** 10:38 A kònò Abàkúkà 2:3-4.

káyà dhi be. ² Atú dhi, àma ki tábhí ì ka'í tá Gĩká kònìnì gò, akódhi dré àyi ki tà bhàzo kuru ásà.

³ Tà ka'íka'í sè dhi, mà nǐ tàle dhi, Gĩká bhà bhù ì bvò be àyi kúlí sè dhi be. Di ngá adréle nòle mǐ sè dhi ì apfò ngá adréle nòle mǐ sè ko dhi ì lésè.

⁴ Tà ka'íka'í sè dhi, Abélè fè tá Gĩká dré mòbòmà dóro dhi Kàyínà àdhya ni lavú. Akódhi ni tà ka'íka'í nda sè dhi, Gĩká ka'í ngá dré fèle nda ì gò, akódhi ni tà bhàzo kuru, akódhi ni zìzo móndí gyàgya dhi ró. Di tà ka'íka'í nda sè dhi, Abélè adré rè dhu tà ta àma dré, tagba dré dràzo dhi.

⁵ Tà ka'íka'í sè dhi, Gĩká do tá Ènókà í véna, kòdraró ko dhi bvó. Di à dré gòzo véle akódhi ni kisú ko, Gĩká dré tá akódhi ni dòle í véna dhi sè. Angyá ko, Gĩká ni Kúlí adré tàá dhi, drìdrì Ènókà nda ni dòzo dhi kandrá dhi, akódhi ni tà 'o tá Gĩká ni togó kinílé. ⁶ Di, tà ka'íka'í àko dhi, dhya àlo kitswá ína Gĩká ni togó 'o kinílé bwà ko. Tàko ko, lè dhya ángùdhi adrélépi àyi kisí ànyì Gĩká làga dhi kàdré ka'íá dhi, akódhi be, ìndì adré làgí múrúngú fe móndyá títi adrébhá àyi nda togó wáyi sè dhi ì dré káyà dhi.

⁷ Tà ka'íka'í sè dhi, Gĩká dré tá tà lazízó Nówè dri tà kitswálé nòle rè ko dhi ki tà sè dhi, Nówè ka'í tá Gĩká ni kúlí nda 'òle gò, bwátù kàdri dhi ni ledézó kitswázó àyi sùrú tidrí. Di ásà dhi, bhà tá tà móndyá bvò àdhya ì dri gò, dré atsázó gyàgya Gĩká mǐlèsè àyi tà ka'íka'í nda sè.

⁸ Tà ka'íka'í sè dhi, Gĩká dré tá Abàramà ni zìzo lile bvò dré kitswálé kisúlé tàyilé ro dhi na dhi, Abàramà ka'í tá Gĩká ni kúlí nda 'òle gò,

dré lizo, tágba dré tá nìzoá ngalè í adré tá lile ángolé ya dhi ko dhi. ⁹ Akódhi ni tà ka'ika'í nda sè dhi, dré bhà mòzo adrézó mómí twá ro bvò Gíká dré tá lazilé í dré nda na. Gò dré adrézó wémà í zàle, ngóro Ísákà í Yàkóbhò be tà lazilé nda ni kisúbhá tàylé ro dhi ì dré kpà 'òle dhi tíni. ¹⁰ Tàko ko, adré tá bhàandre Gíká dré tá tà ni ni kisúzo drìdrì gò, sìzoá pá ìbe tātā dhi ni letè.

¹¹ Tà ka'ika'í sè dhi, Abàramà nda kisú tá rìnyí mvá tìzo, tágba akódhi ni kóná dré tá lavúzó, ìndì Sàrà ni tàndì dré tá adrézó kóndó ro dhi. Angyá ko, nò tá Gíká tà nda ni lazilépi í dré dhi ngóro dhya í dré kitswálé ka'ile togó wǎyi sè dhi ró. ¹² Dì ásà dhi, agó àlo adrélépi tá ànyi dràdrà mìle nda lésè dhi, ànzi ì dré topfòzo lizólé zyandre ró, ngóro bhìbhínyà bhù mǐbhalé 'á dhi í tíni, ìndì sínyí yǎandre mìle kitswálé nàle bwà ko dhi tíni.

¹³ Mómíyá títi nda kòdhi ì adré tá atsilé tà ka'ika'í na, tsàle lókyá ì dré todràrà'a. Í kisú tá tà Gíká dré lazilé dhi í ko. Dì, ì nò tá àyikya tà lazilé nda í vwàvwà ro, tà nda kì ka'izo dóro. Í ka'í tá kpà tàle dhi, àyi tá ngóro mómí twá bvò àyikya ró dhi àko dhi í tíni. ¹⁴ Mómíyá adrèbhá tà ta làsú be kònìni dhi ì adré tadhá ngádra 'á dhi, ì adré bvò àzya nda adrélé àyikya ró. ¹⁵ Kònò ì kàdré tá bvò ì dré tá tayilé dhi ni tà kisú dhi, ì ni tá kitswá láti kisú nzìzo bvò nda na. ¹⁶ Dì, ì adré tá àyikya bvò dóro lavúlé dhi ni nda kisúlé kòdhyà. Kòdhi adré tàà dhi, ì adré tá bvò bhù na dhi ni nda kòdhyà. Dì ásà dhi, Gíká kanyò àko ì dré adrélé áyi zi àyi kì Gíká ro dhi sè. Tàko ko, akódhi ledé bhàandre àyi dré dre.

17 Tà ka'ika'ĩ sè dhi, Gìkà dré tá Abàráàmà ni tabhizo dhi, Abàráàmà fè tá Ísákà mòbòmà ro akódhi dré. Di akódhi tà Gìkà dré tá lazílé dhi kí kisúlépi nda adré tá 'òle áyi mváagó àlo kwákwá dhi ni fe dràle, 18 tágba Gìkà dré tá tazoá drá dhi «À ni ngbà 'í Ísákà ni ànzi kí zi ámi ànzi i ró dhi kòdhya» dhi.* 19 Abàráàmà adré tá ína kisúá dhi, tágba Ísákà kòdrà yà dhi, Gìkà rinyí íbe kitswázó akódhi ni tingá dràdrà lésè. Di à ni kitswá tàá kúlí alaala sè dhi, Abàráàmà gò áyi mváagó nda ni kisú ngóró móndí tingalé dràdrà lésè dhi tñi.

20 Tà ka'ika'ĩ sè dhi, Ísákà zi tá tà tani Gìkà tí Yàkóbhò i dri Èsáwù be tà adrèbhá tá alìle dhi kí tà sè.

21 Tà ka'ika'ĩ sè dhi, Yàkóbhò dré tá adrèrà'a 'òle dràle dhi 'á dhi, zi tá tà tani Gìkà tí Yòséfà ni ànzi àlo àlo tíí dhi i dri. Gò dré Gìkà ni lindrì bhazo, í dré tá adrèrà'a áyi agò áyi kùtù fa dri dhi 'á.

22 Tà ka'ika'ĩ sè dhi, Yòséfà dré tá adrèrà'a ànyi dràdrà mìle dhi 'á dhi, longó tá Ísèrèlè ànzi kí apfòma Èzèpétò lésè dhi ni tà gò, dré tà í dré tá lèlè à kò'o áyi fà ni tà sè áyi dràma àmvolésè dhi ni tà lazízó.

23 Tà ka'ika'ĩ sè dhi, Mósè ni tibhá ì zù tá akódhi mbã na akódhi ni tìma àmvolésè. Tàko ko, ì nò tá dhi, mvámvá nda ni tà avé tò. Ì ro tá kpà ngá, ì dré tá ópí kàdrì ni kúlí gàle 'òle dhi sè ko.

24 Tà ka'ika'ĩ sè dhi, Mósè nda dré tá mbàzo atsálé kàdrì dhi, gà tá à kàdré áyi zi ópí kàdrì, Fàráwò ni zapi ni mvá ro dhi rè. 25 Di kipè tá kizà nyàma tùmání mónnyá Gìkà àdhya íbe dhi

* 11:18 11:18 A kònò Kidhoma 21:12.

kòdhya, lenzema tàkonzì ni tà sè lókyá tsà sè dhi ni àrà 'a. ²⁶ Akódhi m̀lèsè dhi, kanyò mvòle Krísto ni tà sè dhi tá dóro lavúlé, ngá làgí be kàdrì Èzèpètò na dhi k̀i kisúlé dhi rúsè. Angyá ko, adrè tá m̀i bha làgí múrúngú í dré kitswálé kisúlé dhi dri. ²⁷ Akódhi ni tà ka'íka'í nda sè dhi, apfò tá Èzèpètò lésè ópí kàdrì ni togóaswa ni ro àko ró gò, dré áyi togó tsìzo lìzo ába drìdrì, dré tá adrélé Gíká kitswálé nòle m̀i sè bwà ko dhi ni no dhi sè. ²⁸ Tà ka'íka'í nda sè dhi, tà tá Ìsèrélè ànzì í dré dhi, ì kò'o gwányá Pásikà àdhya, kàrí ligìzo dzóti fa í rúsè, kitswálé ángéló adrélépi dràdrà fe dhi kòtupfúró àyi k̀i ànzìago kàyo ró dhi í todràle ko dhi bvó.

²⁹ Tà ka'íka'í sè dhi, Ìsèrélè ànzì í zya tá ỳandre Kika, ngóro à dré adrélé atsilé àrà fà ro dhi 'àsè dhi t́ni. Di, Èzèpètò ì kòtabh̀i tà nda 'òle dre dhi, ỳandre nda dré anzìzó àyi drìsè rùkù àyi k̀i tufú todràle.

³⁰ Tà ka'íka'í sè dhi, Ìsèrélè ànzì í tatsí tá Yèríkò làgàsè kúrúkúró kítú nzi-drì-rì gò, bhàandre nda ni zèribà dré adàzo k̀iní mi.

³¹ Tà ka'íka'í sè dhi, Rábà, tòkó zàràbhù ro dhi ka'í tá Ìsèrélè ànzì mùle lùzu ró dhi í dòle í véna gò, à dré akódhi ni pfùzo dràle tùmání mónnyá ligíbhá Gíká rú dhi íbe ko.

³² Di má ni go vélé t́aá ng̀ini? Lókyá má dré kitswázó tà ta Gèdèyónà ni tà dri, Bàrákà ni tà dri, Sàmòsónà ni tà dri, Yèfètà ni tà dri, Dàwídì ni tà dri, Sàmùwélè ni tà dri, ìndì pròfètà k̀i tà dri dhi yó. ³³ Ayi nda k̀i tà ka'íka'í sè dhi, ì bhu tá àdzú òp̀i k̀i lavúzó, ì 'o tá tà gyàgya í, ì kisú tá tà Gíká dré tá lazilé dhi í, ì tabhó tá kàm̀i k̀i síbhálé

i, ³⁴ ì kidrá tá àtsí adrélépi kòlè r̄nyì ró dhi, ì lapá tá móndí k̄i sápi ì sílèsè. Ayi tà íbe yàya dhi ì atsa tá r̄nyì ró. Í atsa tá àgo tòmbatòm̄ba ì ró àdzú na, àyi k̄i kàribhá angábhá bvò twá ì lésè dhi k̄i ladró. ³⁵ Tòkó ì gò tá àyi k̄i móndí tá dràbhá dhi k̄i kisú ngóro móndí tingalé dràdrà lésè dhi ì t̄ni.

Móndí àruka ì tayí tá àyi adrélé rúbhá 'òlè aswálé gò, ì dré todràzo. Í gà tá à kàpá àyi dhi r̄è, ì kòngaró dràdrà 'àsè lídr̄i dóro lavúlé dhi ì kisú be dhi bvó. ³⁶ Arukabhá ì tayí tá àyi adrélé gùlè, adrélé tswàlè, adrélé 'ìlè nȳr̄i s̄è, adrélé bhèlè b̄adzó na. ³⁷ A lebhé tá àruka ì todràlè k̄irà s̄è. A t̄is̄i tá àruka ì 'a be r̄i. A t̄upfú tá àruka ì todràlè sápi s̄è. Aruka ì tatsí tá lemerèbhá ì ró k̄iní kábilígyà kya ndr̄i íbe asólé àyi rú dhi íbe. Í tayí tá àyi adrélé m̄i p̄fòlè, adrélé 'òlè kònz̄i. ³⁸ Í tatsí tá duku ì 'àsè ìnd̄i kòngó ì dr̄is̄è, adrélé àyi k̄i tuzù k̄irà ḡò ì 'àsè, ìnd̄i bhú k̄iní zàlè dhi ì 'àsè. Tágba dré tá adrézó kòn̄inì dhi, móndyá bvò kòndi àdhya ì kitswá tá àyi nda k̄i lindr̄i s̄è ko!

³⁹ Móndyá t̄it̄i nda kòdhi k̄i tà ka'ika'í s̄è dhi, Ḡiká bhà tá àyi k̄i tà kuru. Di, ì kisú tá àyikya tà dré tá lazílé dhi ko. ⁴⁰ Tàko ko, Ḡiká bhà tá tà dóro lavúlé dhi zùlè àma dré, kitswázó àma k̄i 'o kitswálé t̄it̄i t̄umánì àyi íbe dhi bvó.

12

Giká ni ànz̄i k̄i lotoma

¹ Di àma ró dhi, àma móndyá zyandre àyi k̄i tà ka'ika'í tadhábhá nda íbe kimólé àma làgàsè kúrú. Di àsà dhi, lè mà kòbhe àma rúsè ngá lanzi

títí adrébhá àma kí kíkí dhi í, túmání tàkonzì adrébhá àma kí tí'ì dhi íbe, mà kàdréro angú Gìká dré bhàle àma kandrà dhi ní ra landè àko ró. ² Mà kàdré kpà àma kí mì bha Yésu dri. Tàko ko, akódhi nda dhya láti nzilepi àma dré adrézó Gìká ní ka'í dhi 'í, ìndì dhya adrélépi àma kí 'o kitswálé títí àma kí tà ka'íka'í na dhi 'í. Akódhi dré tá kólénzé Gìká dré bhàle í kandrà dhi ní nòle dhi sè dhi, ka'í tá kizà nyàle fa kipakipa dri, kanyò ní ní nòzo tà tàko ró gò, dré lírízó Gìká ní lírìrà òpì àdhya ní dríágó lésè. ³ Mì kisù rè ngalè akódhi mvò tá tàkonzìbhá ligíbhá í rú kònìni dhi kí tà ngíni ya dhi ká, mì kòkitswáró landèle àmi kí togó tayízó lanzìle ko dhi bvó.

⁴ Tàko ko, àdzú mì dré adrélé bhùle tàkonzì íbe kòdhi léna dhi, mì bhu rè tsàle àmi kí kàrí dré kutùrà dhi na ko. ⁵ Mì tivì kúlí Gìká dré tàle àmi kí kodzózó áyi ànzì í ró dhi dre? Akódhi tà dhi:

«Àma mvá, Mírì kàdré àmi lotó dhi, mí kònò tà nda tà tàko ró ko.

Kàdré àmi tàkonzì tadhá mí dré dhi, mí kòtayí àmi togó lanzìle ásà ko.

⁶ Tàko ko, Mírì adré móndyá títí í dré adrélé lèle dhi kí lotó kòdhya.

Adré kpà tà ño móndyá títí í dré adrélé ka'íle áyi ànzì í ró dhi í dri.»*

⁷ Gìká kàdré òpì àmi kí lotó dhi, mì kàdré togó tsi, adrézó kizà mì dré adrélé nyàle nda kí mvo. Gìká adré àmi kí 'o ngóro áyi tándì ní ànzì í tìni. Tàko ko, mvámvá àlo atá ní dré adrézó lotóá ko dhi tsi be? ⁸ Dì, Gìká kàdré àmi kí lotó ngóro dré

* **12:6** 12:6 A kònò Tògyakúlí 3:11-12.

adrélé 'òlè áyì ànzì tí tí dhi kì tà sè dhi tí nì ko dhi, kòdhi adrè tadhá dhi, àmì akódhi nì ànzì 'ì bàtì ko. Be ró dhi, àmì àmíkya bákólyá ànzì 'ì. ⁹ Ama tí tí dhi ì tá atá bvò dri adrèbhá tá àma kì lotó dhi íbe gò, mà dré adrézó àyì kì lindrì bha. Kàdré kònìni dhi, lè mà kàdré dì vélé àma kì bha àma kì Atá bhù na dhi nì rìnyí zàle, mà kàdríró be dhi bvò! ¹⁰ Ama kì atá bvò dri nda ì adrè tá àma kì lotó lókyá tsà sè, ngóro dré tá adrélé dóro àyì m̀lèsè dhi tí nì. Dì, Gìkà adrè ína àma kì lotó ngóro dré adrélé dóro àma dré dhi tí nì, mà kàtsáro lólo ngóro ì dré adrélé lólo dhi tí nì. ¹¹ Dhya ángùdhi adrélé lotólé dhi adrè tà nda nì no lókyá nda sè dhi ngóro tà adrélépì arí fe dhi ró ko. Be ró dhi, adrè ína tà nda nì no ngóro tà adrélépì kizà fe dhi ró. Dì, àmvolàsà, à kòlotó akódhi nda kitswále tí tí dre dhi, a nì lò'wa dóro 'a b̀ì, adrézó tà gyägya 'o tà k̀drìk̀drì na. ¹² Dì ásà dhi, lè m̀ kògò r̀nyí fe àmì kì drígá toròbhá dhi ì dré, ìndì àmì kì pá landèbhá dhi ì dré. ¹³ M̀ kàdré kpà láti lotó àmì kì pá ì dré, m̀ndí pá íbe yàyà dhi ì kàtsáro m̀rèkpe ì ró ko, be ró dhi, ì kàdríró be dhi bvò.†

Gìkà nì g̀ama ko dhi

¹⁴ Lè m̀ kàdré láti nda adrézó tà k̀drìk̀drì íbe àmì kòfalé m̀ndyá tí tí dhi íbe. M̀ kàdré kpà àmì kì fe adrélé lólo Gìkà dré be. Tàko ko, dhya áyì fèlepi adrélé lólo M̀rì dré ko dhi, kitswá ína akódhi nì no ko. ¹⁵ M̀ kònò dóro, dhya àlo àmì kòfalé dhi kòtayíró ì vwàle Gìkà nì togó tanì rúsè ko. Dhya àlo kòtayí kpà áyì togó atsálé

† 12:13 12:13 A kònò Tòyakúlí 4:26.

kùdzíkùdzi ko, tà kùdzí nda kàtsáró kpà mómí òruka bí dhi ì rú, àyì kí 'o atsálé ndí ró ko. ¹⁶ Mì kònò kpà dóro, dhya àlo àmì kòfalé dhi kò'oró ndòtò tà ko, ìndì kògàró Giká nì tà Èsáwù àdhya tíni ko. Tàko ko, Èsáwù nda lagí tá ína tà í dré tá kitswálé kisúlé tàyilé mvá kàyo àdhya ró dhi ngbà 'í mánýàngá mvá tsà dhi sè. ¹⁷ Ngóro mì dré nìle be dhi tíni dhi, àmvolásà dhi, dré gòzo tódhyá tà tani nda nì le kisúlé gò, à dré gàzoá rè. Ndà tá láti tà nda nì ladzázó, di, kitswá tá ína ko, tágba dré tà nda nì ndàzo m̀ndra sè bí dhi.

¹⁸ Ama adrúpi ì, mì kisí tá àmì ànyì kòngó kitswálé tabèle bwà, ìndì adrélépi kòle àtsi ró dhi làga ko. Mì kisí kpà àmì ànyì àrà adrélépi t́nìmvá ro ìndì ngátsi ró, kàgùmá dré adrézó v́ile lána dhi làga, ngóro Ìsèrèlè ànzì ì dré tá 'òle kòngó Sínáyí àdhya na dhi tíni ko. ¹⁹ Mì kisí kpà àmì ànyì àrà gòkà vòzo gò, kúlí tiri fèlepi dhi nì yòzo lána dhi làga ko. Tàko ko, Ìsèrèlè ànzì ì dré tá kúlí nda nì yìzo dhi, ì lizí tá Giká nì ti, kòkikíró kúlí nda, kògòró tà ta ko dhi bvó.† ²⁰ Angyá ko, ì kitswá tá tà kúlí nda dré tá adrélé tàle ì kò'o dhi nì mvo bwà ko. Kúlí nda tà tá dhi: «Dhya àlo kòtabè kòngó kòndhi dhi, kàdré gba kà'wá 'ì yà dhi, lè à kòlebhé akódhi nda dràle kírà sè.» § ²¹ Tà ì dré tá nòle nda dré tiri fèle àyì dré tò dhi sè dhi, Mósè nì t̀andi tà tá dhi: «Má adrè lyàle tiri dré.»*

²² Di, mì kisí àmìkya àmì ànyì kòngó Siyónà

---

† **12:19** 12:19 A kònò Pfòma 19:16-22. § **12:20** 12:20 A kònò Pfòma 19:12-13. * **12:21** 12:21 A kònò Dùtèrònómè 9:19.

àdhya làga, ìndì Yèrúsalémà, bhàandre Gìká lídrì ro dhi àdhya bhù na dhi làga. Mì kisí àmi ànyi ángéló lizólizo ru kimóbhá adrélé lenzélé dhi ì làga. ²³ Mì kisí àmi ànyi Gìká ni ànzi kàyo ró ru kimóbhá, àyi kì rú tisìzo bhù na dhi ì làga. Mì kisí àmi ànyi Gìká, móndyá tíí dhi kì tàbvó tàlepi dhi làga, ìndì móndyá atsábhá gyágya kitswálé tíí dhi kì líndrì ì làga. ²⁴ Mì kisí kpà àmi ànyi Yésu adrélépi áyi totó tà 'o móndí kì kòfalé 'á Gìká be, tà tídhí Gìká dré bhàle ru yìzo àyi íbe dhi ni tà sè dhi làga, ìndì akódhi ni kàrí kutulépi, adrélépi tà ta dóro lavulé Abélè ni kàrí àdhya rúsè dhi làga.

²⁵ Mì kònò dì dóro, mì kògàró dhya adrélépi tà ta àmi dré dhi ko. Tàko ko, móndyá dhya adrélépi tá tà longó àyi dri bvò dri dhi ni gabhá rè dhi ì kòlapá Gìká ni tàbvó tàma sílèsè ko dhi, mà ni dì àmakya lapá ngínìngìni ró, mà kàdré àma kì alá dhya adrélépi tà longó àma dri bhù lésè dhi rú dhi? ²⁶ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, Gìká ni kúlí kizí tá bvò tà tándì ró. Dì, nyànomvá dhi, akódhi lazí kúlí tàzoá dhi: «Má kitswá ngbà 'í gòle bvò kizí kòdhya ko. Be ró dhi, má ni go tódhyá bvò kì kizí bhù íbe vèsè àlo.» ²⁷ Kúlí «tódhyá» ìndì «vèsè àlo» kòdhi ì adrè leà tàle dhi, Gìká ni ngá tíí í dré tá bhàle dhi kì kizí tingalé, ngá kitswálé kizílé bwà ko dhi ì kàdré rò rè dhu be dhi bvò.

²⁸ Dì ásà dhi, mà dré adrélé òpì kitswálé kizílé bwà ko dhi ni kisú dhi sè dhi, mà kàdré àwoyà fe Gìká dré, adrézó akódhi ni líndrì bha akódhi ni ròma sè, ngóro dré kitswálé akódhi mìlèsè dhi tíni. ²⁹ Tàko ko, àma kì Gìká ína àtsí adrélépi ngá

za vèle dhi 'i.†

13

Tà tàle kùdù ro mónnyá ka'ibhá ki kodzózó dhi
i

¹ Lè mì kàdré ru le àmi kòfalésè ngóro adrúpi i t́ni. ² Mì kòtivì adrema móndí twá ki ka'ì dòle àmi ki dzó na kùmú i ró dhi ko. Tàko ko, móndí àruka adrèbhá 'òá kònìni dhi ì ka'ì tá ángéló i dòle àyi ki dzó na n'á àko ró. ³ Mì kàdré móndí 'ìle bǎdzó na dhi ki tà kisù, ngóro mì adré tá bǎ nya tùmǎní àyi íbe na t́ni. Mì kàdré kpà móndí adrélé mǐ pfòle dhi ki tà kisù, ngóro mì adré tá kizà nya àyikya t́ni na t́ni.

⁴ Lè mónnyá títi dhi ì kàdré làmó ni tà bha kuru. Làmó na dhi, mì kàdré àmi ki rúbhá líkí adrélé ngbà 'í móndí mì dré mòle dhi i dré. Tàko ko, Giká ni mónnyá adrèbhá múná tà 'o dhi ki tàbvó ta, tùmǎní mónnyá adrèbhá ndòtò tà 'o dhi íbe.

⁵ Lè mì kòtayí àmi làfa lovó dré adrélé tidrìle dhi ko. Be ró dhi, mì kàdré àmíkya lenzélé ngá mì dré adrézó ába dhi ki tà sè. Angyá ko, Giká tà dhi:

«Má kitswá tàdzí ámi tayí ko.

Má kitswá tàdzí ámi tà tivì ko.»*

⁶ Dì ásà dhi, mà adré ka'íá bàti tàle dhi:

«Mírì dhya adrélépi áma ledé dhi 'i.

Má kitswá ngá ro àlomvá ko.

Móndí ki kitswá àdho tà 'o má rú kòdhya?»†

† 12:29 12:29 A kònò Dùtèrònómè 4:24. * 13:5 13:5 A kònò Dùtèrònómè 31:6, 8; Yòsúwà 1:5. † 13:6 13:6 A kònò Longó i 118:6.

⁷ Mì kàdré àmì kì drì kòbhá Gìká nì kúlí longóbhá àmì dré dhi kì tà kisù. Mì kàdré lò'wa dóro ì dré adrélé 'àle àyì kì lídrì na dhi kì no, adrézó tà 'o tà ka'ika'í sè àyíkya tìni. ⁸ Yésu Krísto ngbú ngóro dré tá adrélé agyá dhi tìni, dré adrélé ándrò dhi tìni, ìndì dré dra adrélé kóná vèsè kólyá dhi tìni.

⁹ Mì kòtayí àmì kì togó tà adrélé tadhále twá dhi ì dré adrélé sèle dhi ko. Dóro nì, àma kì togó tayílé adrélé timbàle Gìká nì togó tani sè dhi. Dì, tòlí móndí ì dré adrélé lebèle mányàngá nì tà sè dhi ì kitswá àyì kì togó timbà ko, kitswá kpà àyì kì ledé ko.

¹⁰ Ama àlètàrì íbe, ìndì kòwánà adrèbhá tà 'o Yúdà ànzi kì tàbèrènakolò na dhi ì kitswá ngá adrélé fèle mòbòmà ro àlètàrì nda dri dhi kì nya bwà ko. ¹¹ Tàko ko, kòwánà kì kàdrì adrè kà'wá kì kàrí do, adrézó file Arà lólo lavulé dhi léna fèá tàkonzì kì tà sè gò, à dré adrézó kà'wá nda kì rúbhá za káà nì kivì na. ¹² Dì ásà dhi, Yésu nya tá kpà kizà dràzo bhàandre nì kivì na, kitswázó móndí kì temvé atsálé lólo áyì tàndì nì kàrí sè.‡

¹³ Mà kàdré dì pfole akódhi véna káà nì kivì na, adrélé kanyò dré mvòle dhi nì mvo. ¹⁴ Tàko ko, bvò kònìdhi dri dhi, àma bhàandre adrélépi gile nyo dhi àko. Dì, mà adrè àmakya bhàandre adrélépi alìle dhi nì letè kòdhya.

¹⁵ Dì Yésu sè dhi, mà kàdré ngbú lindrì fe Gìká dré, ngóro mòbòmà mà dré adrélé fèle drá dhi tìni. Mòbòmà nda kúlí adrèbhá apfole àma tìsè, adrélé akódhi nì rú bha kùle dhi 'i. ¹⁶ Dì mì kòtivì

‡ 13:12 13:12 A kònò Yòwánì 19:17, 20.

adrema tà dóro 'o, adrézó kpà àmi ki ngá lanzi mómí i dré dhi ko. Tàko ko, mòbòmà adrélé fèle làsú be kònini dhi ki tà sè dhi, Gíká ni togó adré kinilé tò.

¹⁷ Mì kàdré àmi ki drì kobhá ki kúlí ka'í 'òle, adrézó àmi ki bha àyi ki rinyí zàle. Angyá ko, ì adré àmi ki likí landè àko ró. Ì ni kpà àzi ì dré adrélé 'òle àmi ki tà sè dhi ki ta Gíká kandrà. Mì kàdré di àyi ki kúlí ka'í 'òle, ì kàdréro àyi ki àzi nda ni 'o arí sè, kizà sè ko. Tàko ko, ì kàdré 'òá kizà sè dhi, tà nda kitswá àmi ki ledé àlomvá ko.

¹⁸ Mì kàdré tà zi Gíká tí àma dré. Tàko ko, mà nì dóro tàle dhi, àma ki togó adré àma ki arókì àlomvá ko dhi. Má adré kpà leá atsilé dóro tà títi i sè. ¹⁹ Lavulé dhi, má adré àmi ki kodzó, mì kàdréro tà zi Gíká tí, má kòkitswáró gòle mbèlè àmi véna.

Kúlí kùdù

²⁰⁻²¹ Gíká tingá àma ki Mírì Yésu dràdrà lésè gò, akódhi ni 'òzo atsálé kábilígyà likilépi kàdrì dhi ró akódhi ni kàrí kutulépi dhi sè. Kàrí nda sè dhi, 'o tà í dré bhàle ru yìzo mómí íbe dhi kitswále kóná vèsè kólyá. Di Gíká adrélépi tà kìdrìkìdrì fe nda kò'o àmi kitswále títi tà títi i sè, mì kòkitswáró tà dré adrélé lèle mì kò'o dhi ki 'o. Kàdré kpà tà adrélépi dóro í mílèsè dhi ni 'o àma léna Yésu Krísto sè. Mìlanzilanzì kàdré akódhi dré kóná vèsè kólyá! Kàdré kònini.

²² Àma adrúpi i, má adré àmi ki ti lizí, mì kòka'író kúlí má dré tisìle àmi ki kodzózó kòdhi i dóro. Angyá ko, má tisì àmi dré ngbà 'í wárágà tsà dhi kòdha. ²³ Má adré leá mì kònì dhi, à atrì àma ki adrúpi Tímòtéyò bádzó lésè dre. Akódhi

kàtsá má vélé mbèlè dhi, mà ni li túmǎní akódhi be àmi ki no.

²⁴ Mì kòfè mòdo àmi ki drì kobhá títi dhi i dré, túmǎní mónnyá lólo títi Giká àdhya íbe. Ama ki adrúpi angábhá Itàliya lésè dhi ì fè kpà mòdo àmi dré.

²⁵ Giká ni togó tani kàdré àmi íbe títi!

BÚKÙ TÀ TÍDHÍ//RU YÌZO DHÌ ADHYA
Logoti (Logo): BÚKÙ TÀ TÍDHÍ//RU YÌZO DHÌ ADHYA
New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Logo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

942af0a0-42ea-5477-8f1a-fed39823f32b